

Arviointikertomus vuodelta 2025

Pälkäneen kunta

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä ja arviointityön toteutus

Kuntalain (121 § ja 125 §) sekä Pälkäneen kunnan hallintosäännön luvun 8 mukaisesti tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Vuonna 2025 arviointityötä vaikeutti se, että uusi tarkastuslautakunta kokoontui ensimmäisen kerran vasta elokuussa 2025, vaikka arvioitavana oli koko tilikausi. Arviointi on suoritettu vuoden 2025 tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä Pälkäneen kunnan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman 2026–2029 pohjalta.

Tarkastuslautakunta on tehnyt arviointityötä yhteistyössä kunnan vastuullisen tilintarkastajan JHT, KHT Mari Säynätjoen kanssa.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.6.2025 alkaen

Jäsen

Timo Ojala, puheenjohtaja (KESK)
Jemina Matomäki, varapuheenjohtaja (VAS)
Katja Saarinen (SDP)
Sari Tamminen (VIHR)
Onni Sydänlähde (SDP)
Heikki Iivonen (KOK)
Mikko T. Niemi (KOK)

Varajäsen

Hannu Aspila
Kai Hupanen
Pauliina Jaakkola
Anni Niva
Teemu Ahola
Rita Poutanen
Mikko Rönni

2. Sidonnaisuusilmoitukset

Tarkastuslautakunta on antanut sidonnaisuusilmoituksia koskevan selvityksen valtuustolle 13.4.2026. Lautakunta toteaa, että lain edellyttämien ilmoitusten saaminen on ollut haasteellista.

Lautakunta suosittaa, että sidonnaisuusilmoitusten jättämistä ja täydentämistä koskevaa menettelyä selkeytetään ja teknisesti helpotetaan, jotta ilmoitukset saadaan ajantasaisina määrääjässä julkaistua.

3. Talousarvion toteutuminen ja tilikauden tulos

3.1 Tilikauden tulos

Pälkäneen kunnan vuoden 2025 tilikauden tulos oli kokonaisuutena selvästi talousarviota parempi:

- Tilikauden tulos oli - 0,09 milj. €.
- Poistoeron vähennyksen jälkeen tilikauden ylijäämä oli + 0,19 milj. €.
- Talousarvio oli muutetussa talousarviossa - 1,4 milj. € alijäämäinen.

Tulos parani erityisesti

- odotettua parempien toimintatuottojen,
- budjetoitua pienempien toimintakulujen sekä
- rahoituserien myönteisen kehityksen ansiosta.

Vuosikate oli 2,52 milj. €, mikä kattoi poistot lähes täysimääräisesti (97 %).

3.2 Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot jäivät noin 0,5 milj. € alkuperäistä talousarviota pienemmiksi.

Taustalla heikko työllisyystilanne ja kunnallisverotuksen oikaisut.

Kiinteistö- ja yhteisöverot kehittyivät odotettua paremmin.

Valtionosuudet toteutuivat odotettua parempina, erityisesti TE-uudistuksen ja OKM:n lukiokoulutusta koskevan päätöksen vuoksi.

3.3 Rahoitusasema ja tase

Kunnan rahoitusasema oli vahva:

- Omavaraisuusaste oli 69,9 %.
- Lainakanta oli 827 €/asukas (selvästi alle kuntien keskiarvon).
- Rahavarat ylittivät lainakannan (kunta oli nettovelaton).
- Kassan riittävyys oli 107 päivää.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan talous on vakaalla pohjalla, mutta tulevien vuosien epävarmuus edellyttää edelleen talouden ennakoivaa seurantaa.

4. Talouden tasapainottaminen

Valtuuston keskeinen tavoite vuonna 2025 oli talouden tasapainottaminen. Vaikka Pälkäneellä ei ole kriisikunnan tunnusmerkkejä, menojen kriittinen tarkastelu oli perusteltua.

Keskeisiä toteutettuja toimenpiteitä:

- kiinteistösalkun päivitys ja mm. Rego-hallin sekä Rautajärven koulun myynti
- henkilöstömenojen sopeuttaminen eläköitymisten ja määräaikaisuuksien päättymisen kautta
- starttipaja-toiminnan lopettaminen vähäisen käytön vuoksi
- elinvoimalautakunnan lakkauttaminen ja lautakuntien jäsenmäärien pienentäminen

Tasapainotusohjelman toteuma: 444 000 € (tavoite 442 000 €).

Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden tasapainottaminen toteutui kaikilla hallinnonaloilla hyvin ja suunnitelmien mukaisesti.

5. Elinvoimapalvelut ja väestökehitys

Kunnanvaltuusto päätti 28.4.2025 lakkauttaa elinvoimalautakunnan 1.6.2025 alkaen.

Elinvoimapalvelut siirrettiin kunnanhallituksen toimivaltaan.

Elinvoiman kehittämistoimia olivat muun muassa:

- uudistetut matkailu- ja kuntamarkkinointisivut
- 70 % tonttiale -kampanja
- Lakeland Villages -hanke
- yhteistyö Tredun kanssa omakotirakentamisessa
- elinkeinopalvelujen yritysvierailut ja kyläyhdistysten tukeminen

Toiminta on jatkunut aktiivisena lautakunnan lakkauttamisesta huolimatta.

Väestönkehitys herättää kuitenkin merkittävää huolta.

Muutoksia vuoden 2020 lopusta vuoden 2025 loppuun:

Kunnan väkiluvun muutos - 4,2 %

- 0-vuotiaat - 47 %
- 0 – 6 vuotiaat - 22 %
- yli 64-vuotiaat + 5,3 %
- nettomuutto 2020 - 2024 - 83 henkeä

Tarkastuslautakunta pitää väestökehitystä kunnan keskeisimpänä strategisena haasteena, erityisesti koulu- ja palveluinvestointien näkökulmasta.

6. Sivistystoimi ja hyvinvointi

Sivistystoimi pysyi annetussa talousarviossa ja vuoden 2025 toimenpiteet toteutuivat pääosin suunnitellusti. HYTE-suunnitelmaa 2021–2025 toteutettiin suunnitelman mukaisesti, ja uusi HYTE-suunnitelma vuosille 2026–2029 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 13.4.2026 § 22.

Huomiota herättivät:

- yläkouluikäisten nuorten heikot MOVE-mittausten tulokset
- huolestuttavasti lisääntynyt kiusaaminen vuoden 2025 kouluterveyskyselyssä

Tarkastuslautakunta korostaa ennaltaehkäisevän hyvinvointityön merkitystä ja tulosten systemaattista seuranta.

7. Kuntakonserni

Kuntakonsernin tilikausi 2025 oli 0,3 milj. € alijäämäinen, mutta konsernin rahoitusasema säilyi vahvana.

Keskeisiä tapahtumia:

- Luopioisten lämpölaitoksen myynti 2,04 milj. €
- Pälkäneen Palvelukiinteistöt Oy:n perustaminen
- valokuituliiketoiminnan järjestely
- konsernin lainakanta laskussa asukasta kohden

Konsernin omavaraisuusaste ja velkaantuneisuus kehittyivät myönteisesti.

8. Tekninen toimi ja hankintamenettelyt

Tarkastuslautakunta on arvioinut teknisen toimen toimintaa erityisesti hankintamenettelyjen, resurssien riittävyyden ja toiminnan suunnitelmallisuuden näkökulmasta. Arviointi perustuu teknisen lautakunnan pöytäkirjoihin, vuoden 2025 aikana tehtyihin hankintoihin sekä tarkastuslautakunnan jäsenen toimittamiin huomioihin.

8.1 Hankintamenettelyjen toteutuminen

Vuonna 2025 teknisessä toimessa nousi esiin kaksi hankintaa, jotka olivat jo vuoden 2024 arviointikertomuksessa todettuina päätyneet kiistanalaisiksi kunnan ja palveluntuottajan välillä.

Nämä koskivat

- kunnan kiinteistöjen ulkoalueiden talvikauden 2023–2024 kunnossapitotöitä, mukaan lukien hiekanpoisto sekä
- kuivatun yhdyskuntapuhdistamolietteen vastaanottoa.

Tarkastuslautakunta ei ota kantaa siihen, miten nämä yhä keskeneräiset asiat tulisi ratkaista, mutta pitää välttämättömänä arvioida hallinnollisia menettelytapoja hankintojen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta katsoo, että näiden tapausten esiin nousu osoittaa tarpeen vahvistaa hankintaprosessien suunnitelmallisuutta ja dokumentointia.

8.2 Kaavateiden talvikunnossapidon kilpailutus 2025–2027

Tekninen toimi kilpailutti kaavateiden talvikunnossapidon vuosille 2025–2027 avoimella menettelyllä. Hankintaprosessiin liittyi useita korjausilmoituksia (22.8., 3.9. ja 9.9.2025), ja hankinnasta tehtiin valitus markkinaoikeuteen 8.10.2025.

Valituksessa on vedottu siihen, että ”tarjousaikana hankinnan ehtoja on muutettu useasti.”

Tarkastuslautakunta toteaa seuraavaa:

- Kilpailutus käynnistettiin myöhässä, minkä vuoksi keskeyttämisen jälkeen ei enää ollut aikaa toteuttaa uutta kilpailutusta vuoden 2025 aikana. Alkuperäinen aikataulu oli määritelty teknisen lautakunnan päätöksessä TEKLA 04.02.2025 § 6: ”Katujen talvihoidon luokitukset vuonna 2026, kilpailutus 2025 keväällä.”
- Hankintamenettelyn viivästyminen aiheutti kunnalle riskejä sekä kustannusten että palvelun jatkuvuuden näkökulmasta.

Tarkastuslautakunta korostaa, että hankinnat tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että:

- Kilpailutus voidaan suorittaa ilman kiirettä.
- Edullisimmaksi katsottava tarjous voidaan hyväksyä kokonaisuudessaan.
- Kirjallinen sopimus on allekirjoitettu ennen töiden aloittamista.

Tämä linjaus on kirjattu jo vuoden 2022 arviointikertomukseen:

”Tarkastuslautakunta muistuttaa, että vuokralle ottamiset ja muut kunnan tekemät sopimukset tulee tehdä kirjallisesti ennen sopimuskauden alkamista.”

8.3 Resurssien riittävyys teknisessä toimessa

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että hankintaprosessien toistuvat ongelmat herättävät kysymyksen teknisen toimen henkilöstöresurssien riittävydestä ja osaamisen kohdentumisesta.

Arviointikertomuksessa 2024 jo todetaan: ”Kiireestä tai huolimattomuudesta johtuvat epäselvyydet teknisen toimen kilpailutuksissa herättävät kysymyksen, onko valtuuston tämän vaalikauden aikana myöntämällä lisäresurssilla teknisen toimen henkilöstöön ollut toivottu vaikutus.”

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että

- teknisen toimen henkilöstöorganisaation toimivuutta arvioidaan kokonaisuutena,
- lautakunnille ja valtuustolle raportoidaan säännöllisesti resurssien kohdentumisesta sekä
- arvioidaan, missä määrin hankintoja voidaan hoitaa omana työnä ja missä tilanteissa ulkopuolinen asiantuntija on tarkoituksenmukainen.

8.4 Johtopäätökset teknisen toimen osalta

Tarkastuslautakunta katsoo:

- Hankintamenettelyjen suunnitelmallisuutta ja aikataulutusta tulee parantaa.
- Kilpailutusten dokumentointi ja ehtojen muutosten hallinta on varmistettava.
- Teknisen toimen resurssien riittävyyttä ja osaamista on arvioitava kriittisesti.
- Lautakuntien ja valtuuston tiedonsaantia teknisen toimen toiminnan kehittämisestä tulee vahvistaa.

9. Yhteenveto ja arvio

Tarkastuslautakunta katsoo, että vuoden 2025:

- Talousarvio ja keskeiset taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin.
- Talouden tasapainotus onnistui suunnitelmien mukaisesti.
- Kunnan taloudellinen asema oli vahva.

Väestökehitys ja syntyvyyden lasku muodostavat suurimman tulevaisuuden riskit.

Tarkastuslautakunnan kokonaisarvion mukaan kunnanvaltuusto ja viranhaltijajohto ovat vuonna 2025 toimineet vastuullisesti Pälkäneen kunnan sekä kuntalaisten edun mukaisesti.

Tarkastuslautakunta on päättänyt 15.4.2026 kokouksessaan esittää tili- ja vastuuvapauden myöntämistä.

Pälkäneellä 5.5.2026

Timo Ojala, puheenjohtaja

Jemina Matomäki, varapuheenjohtaja

Heikki Iivonen, jäsen

Mikko T. Niemi, jäsen

Katja Saarinen, jäsen

Anni Niva, varajäsen

Arviointikertomus on allekirjoitettu sähköisesti.